

Toni Albà

“El bufó és qui assenyala el poder”

Albert Lladó, albert@edicat.cat

Plou. Hem quedat a Barcelona Televisió però el fotògraf arriba tard. El Toni Albà, per comptes de fer mala cara pel retard, comença a imitar tot tipus de personatges. Riem sense parar durant 15 minuts fins que comencem l'entrevista. Però res canvia. Aquest amant del teatre, encara que s'ha fet més conegut gràcies a la televisió, porta més de 25 anys omplint escenaris arreu del món. Potser perquè s'interpreta a sí mateix, perquè quan fa que riu, riu de veritat.

El Toni Albà, com es defineix a sí mateix? Actor, home de teatre, imitador, clown, pallasso, bufó?

Una mica de tot. Però jo sóc home de teatre perquè escric, dirigeixo, actuo, produeixo...

Tens algun còmic com a referència?

Molts. Sobretot, Charles Chaplin. I Buster Keaton, Charlie Rivel, els germans Marx...

Després d'estudiar al Timbal (1979) i a l'Institut del Teatre (1980), te'n vas a formar-te a París, a l'École de Théâtre Jaques Lecoq (1982). Com recordes aquella època?

Professionalment, la recordo com l'època més productiva de la meua vida. Allà vaig aprendre tot allò que sé. Vaig descobrir moltes coses i vaig conèixer molts professionals. Imagina't, amb 21 anys te'n vas a París... En aquella època, la ciutat estava plena de teatres.

Tot just acabar d'estudiar, ja formes una companyia pròpia, no? Com són els primers espectacles?

El primer espectacle que vaig fer a França va ser Le maitre m'a dit... que va escriure un company de l'escola. Després, amb un altre alumne, vam fundar una companyia amb la qual vam fer l'obra Opération Fu.

Obra amb la qual, durant 8 anys (1985-1993), recorres tot el món. Quin és el lloc més estrany on has actuat?

Sí, vam estar a fins a 29 països diferents. Jo recordo molt quan vam estar a l'Àfrica. Un cop vam fer un gag on fèiem veure que pujàvem una escala mecànica i, és clar, no es va entendre. Només n'havien vist a la televisió. Però la resta de l'espectacle agradava molt i ho entenien a tot arreu.

De què riuen més els catalans?

Als catalans, no els hi agrada la sal grossa. Volen cercar la sal fineta... L'humor blanc agrada a

tothom, però els catalans cerquen les segones i terceres intencions.

Hi ha humor intel·ligent o tot l'humor és intel·ligent?

Tot l'humor és intel·ligent. Altres animals, com els ximpanzés o els orangutans, tenen capacitat per riure. Però només riuen si els hi fas pessigolles. L'ésser humà és l'únic que riu recordant o fent ironia. Per tant, l'humor forma part de la intel·ligència, sí.

Per què és tan necessari l'humor per als humans?

Podríem buscar moltes raons. Perquè ens fa fer conscients de moltes coses, perquè ens fa tenir sensacions molt semblants a la felicitat... Però penso que el més important és que l'humor allò que fa és aturar, una mica, el viatge que tots fem cap a la mort.

I, en pocs anys, tornes a Catalunya. L'estiu de 1983 substitueixes Paco Mir a Manicòmic. Recordes quan el Tricicle et va trucar?

Sí, i tant. Jo ja els coneixia. Vam estudiar junts al Timbal i a l'Institut del Teatre. Jo venia de vacances a Catalunya i em van trucar. En pocs dies, ja estava a l'escenari. Vaig arribar amb unes melenes... Vam riure molt.

Quan vas marxar fora, sempre tenies al cap tornar?

No. No tenia res al cap (riu). Em van proposar fer un espectacle en acabar i al final em vaig quedar 11 anys en total.

Parlem de la figura de bufó. Creus que avui segueix sent tant necessària com fa uns anys? L'humorista ha de tenir un paper reivindicatiu?

Jo penso que sí. El bufó és qui assenyala el poder. I el poder és molt gelós. Sempre intenta mantenir-se. Lluita per això. És molt important que algú els assenyali els defectes i el públic rigui d'això. Sinó, si no permetem la presència del bufó, el poder començar a crear tabús.

Has tingut algun problema de censura?

He tingut intents de censura. I m'han arribat a suspendre una actuació. En un acte on es reclamaven els papers de Salamanca, vaig fer de rei dient "Visca Catalunya lliure". I, és clar, no va agradar segons a quins sectors. Fins i tot, vaig rebre amenaces...

El teatre és un món molt difícil. A vegades es poden perdre diners. Has pensat algun cop en deixar-ho?

No. Mai. I jo he perdut diners. A vegades no saps perquè, però no funciona un espectacle. Hi ha molts factors Però, per sort, la majoria de cops m'ha sortit bé. Jo em moc molt per intuïció.

Parla'ns de com és el procés de creació? Ets metòdic?

No sóc gens metòdic. Vaig escrivint allò que em ve al cap. Sempre porto una llibreta i vaig apuntant idees, personatges...

Encara que havies fet televisió molt abans, amb Emilio Aragón (1993), quan et coneix el gran públic a Catalunya és quan fas el programa "7 de notícies". Com entres en contacte amb El Terrat?

Jo coneixia El Terrat de veure'ls a la televisió i escoltar-los a la ràdio. I m'agradava molt allò

que feien. Els anava seguint i arriba un dia i em truquen i em diuen "Escolta, volem fer alguna cosa amb tu. No sabem què, però..." I vam tenir la sensació de ser del mateix tipus de gent. Ens agradaven les mateixes coses. I vaig començar a imitar a diversos personatges...

Com va sorgir la idea d'imitar el rei?

Ja estàvem fent "7 de nit". Vam marxar de vacances a Menorca i, el primer dia, ens vam trobar amb en Toni Soler. Vam anar a sopar i, fent broma, va sorgir la idea.

Has fet de director i d'actor en obres no còmiques (Lisístrata). Prefereixes l'humor a la tragèdia?

És curiós perquè a molts dels espectacles que faig, els personatges pateixen molt i són seriosos. I això fa riure. La comèdia i la tragèdia no són tan diferents.

Alguns dels teus personatges més recordats són el rei o el Papa. Què tenen que arriben tant al públic?

Suposo que perquè no són, només, una imitació sinó, una caricatura. A mi, m'agrada més aquest registre, exagerar el personatge fins fer la transposició. Aquest és el joc que més m'interessa.

Ara parlem del naixement de Jesús a l'obra El Messies, on actues junt al Fermí Fernández. Explica'ns una mica l'obra i què hi pot esperar l'espectador?

El Messies, quan la vam llegir en Fermí Fernández i jo, vam tenir la impressió que estava feta per a nosaltres. De fet, no és res més que explicar la història del Messies interpretant tots els personatges. És un joc de clown, amb el pallasso seriós i el menys intel·ligent.

Sembla que hi ha molta complicitat entre vosaltres. Com us podeu aguantar el riure?

No podem (riu). És molt difícil. Intentem no mirar-nos massa a la cara perquè sempre estem rient. Però és que és impossible... Impossible...